

Sektorske analize. Hrana i piće

Palić, Petra

Other document types / Ostale vrste dokumenata

Publication year / Godina izdavanja: **2023**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:213:766561>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-29**

Repository / Repozitorij:

[The Institute of Economics, Zagreb](#)

Sa

Sektorske analize

eiz ekonomski
instituti
zagreb

svibanj 2023. broj 104 godina 12 ISSN: 1848-8986

hr
HIDROLOGIJA I REKREACIJA

Hrana i piće

Autorica **Petra Palić**

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najvažnijih proizvodnih sektora u Hrvatskoj. Proizvodnja hrane i pića ostvaruje 2,4 posto hrvatskog BDP-a (2021.) i 3,4 posto ukupne zaposlenosti (2022.).

_7 Trendovi

Promatrajući proizvodnju hrane tijekom zadnjih dvanaest godina zapaža se rast aktivnosti. Ukupna je proizvodnja hrane u 2022. godini povećana za 18,7 posto u odnosu na 2011. godinu. Za razliku od pozitivnih trendova u proizvodnji hrane, proizvodnja pića se u razdoblju od 2011. do 2022. godine smanjila za 0,7 posto.

_12 Vodeća trgovačka društva

Deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane u 2021. godini bilježi međugodišnji rast ukupnih prihoda od 5,5 posto, dok je zaposlenost povećana za 1,1 posto. Istovremeno je deset vodećih društava industrije pića zabilježilo međugodišnji rast ukupnih prihoda od 21,2 posto, uz smanjenje zaposlenosti od 1,5 posto.

_16 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Na Zagrebačkoj burzi uvršteno je devet trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i jedno trgovačko društvo iz djelatnosti proizvodnje pića (Maraska d.d.). Od vodećih deset proizvođača hrane, na Zagrebačku burzu uvrštena je Podravka d.d.

_17 Kretanja u industriji hrane i pića na razini EU-27

U 2022. godini zabilježen je međugodišnji pad proizvodnje u industriji hrane i pića od 0,5 posto, dok je ukupna industrijska proizvodnja na međugodišnjoj razini ostvarila rast od 3,1 posto.

_20 Zaključak

Prehrambena industrija od strateške je važnosti za gospodarstvo Republike Hrvatske. S obzirom na to da su ovo izazovna razdoblja za sve sektore, potreban je daljnji rast i jačanje industrije hrane i pića.

_22 Summary

Food and beverage industry sector is one of the most important industrial sectors in Croatia. Compared to other branches of manufacturing industry, food and beverage industry still amounts to the biggest share in the Croatian gross domestic product (GDP) and the overall employment.

Glavni sektorski pokazatelji

Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najvažnijih industrijskih sektora u Hrvatskoj. U usporedbi s drugim granama prerađivačke industrije, proizvodnja hrane i pića i dalje ostvaruje najveći udio u hrvatskom bruto domaćem proizvodu (BDP-u) i ukupnoj zaposlenosti. Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2021. godini iznosio je 2,4 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 2,0 posto, a proizvodnje pića 0,4 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 20,5 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 17,2 posto, a proizvodnja pića od 3,3 posto. Udio industrije hrane i pića u ukupnoj zaposlenosti u 2022. godini iznosio je 3,4 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 3 posto, a proizvodnje pića 0,4 posto).

Tablica 1.
Kretanje glavnih sektorskih pokazatelja, međugodišnje stope promjene, 2022., u %

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Industrija hrane	2022.
Proizvodna aktivnost	0,4
Zaposlenost	1,7
Prosječna bruto plaća	3,0
Industrija pića	2022.
Proizvodna aktivnost	12,3
Zaposlenost	3,7
Prosječna bruto plaća	-7,1

Sektor proizvodnje hrane i pića sudjelovao je u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine s udjelom od 20,3 posto, dok je u istom razdoblju prošle godine taj udio iznosio 20,2 posto. Pritom je udio industrije hrane iznosio 18,1 posto, a industrije pića 2,2 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije.

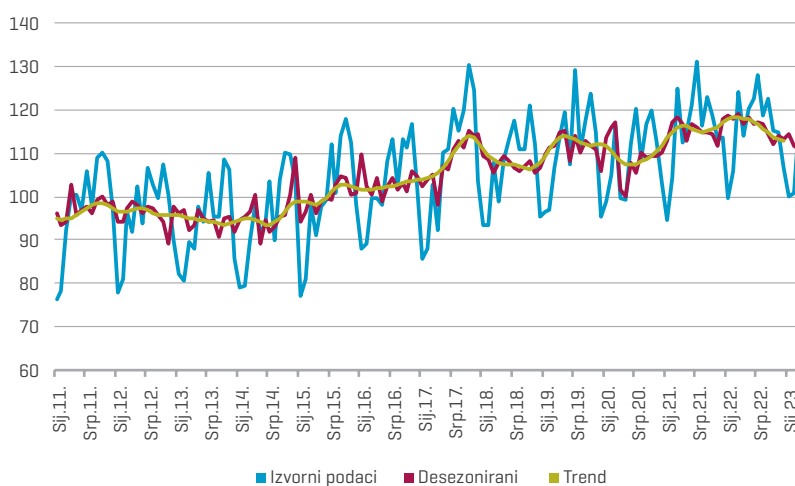
Nakon rasta proizvodne aktivnosti ove industrije od 5,8 posto u 2021. godini, u 2022. godini ona bilježi međugodišnji rast od 0,4 posto. Međutim, sezonski podaci pokazuju kako je proizvodna aktivnost industrije hrane

UDIO INDUSTRIJE HRANE I PIĆA U BDP-u HRVATSKE U 2021. GODINI IZNOSIO JE 2,4 POSTO.

u četvrtom tromjesečju 2022. godine smanjena za 2,7 posto u odnosu na prethodno tromjesečje.

Slika 1.
Proizvodnja hrane,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

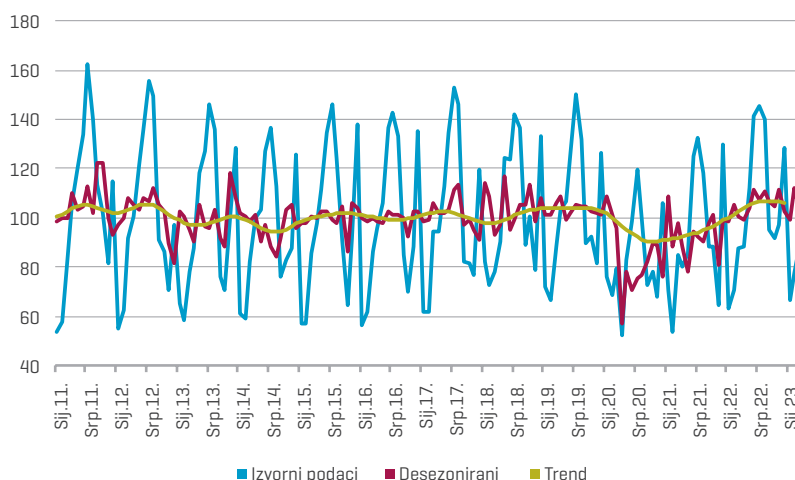
Usporedno s rastom ukupne aktivnosti industrije hrane, povećao se i broj zaposlenih. To se odrazilo na rast aktivnosti sektora, kao i na blagi rast plaća. U prosincu 2022. godine, industrija hrane zapošljavala je 41.797 radnika, što u odnosu na isti mjesec 2021. godine predstavlja za 1,7 posto veću zaposlenost.

Mjesečne su bruto plaće u prosincu 2022. godine u industriji hrane na međugodišnjoj razini nominalno povećane za 3,0 posto. Pritom je prosječna bruto plaća isplaćena u prosincu 2022. godine iznosila 8.329 kuna.

Proizvodna aktivnost industrije pića na razini 2022. godine zabilježila je međugodišnji rast od 12,3 posto, dok je u 2021. godini zabilježen rast od 12,1 posto. Međutim, najnoviji desezonirani podaci ukazuju na usporavanje rasta proizvodne aktivnosti ove industrije. U četvrtom tromjesečju 2022.

Slika 2.
Proizvodnja pića,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

“U ožujku 2023. proizvođačke cijene u proizvodnji hrane porasle su za 13,1 posto, a cijene proizvođača pića zabilježile su međugodišnji rast od 12,3 posto.

Paralelno s povećanjem aktivnosti tijekom 2022. godine, industriju pića obilježava i povećanje broja zaposlenih. Tako je u prosincu 2022. godine ova industrija zapošljavala 5.177 radnika, što je za 3,7 posto više nego u istom mjesecu 2021. godine. Također, u prosincu 2022. prosječna je bruto plaća u ovoj industriji bila nominalno manja za 7,1 posto u usporedbi s prosincem 2021. godine. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2022. godine u industriji pića iznosila je 10.279 kuna, što je bilo za 4,4 posto ispod prosjeka gospodarstva te za 13,3 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Cijene proizvođača na razini prerađivačke industrije, cijene proizvođača hrane te cijene proizvođača pića bilježe međugodišnji rast u 2023. godini. Tako su u ožujku 2023., u usporedbi s ožujkom 2022. godine, proizvođačke cijene u proizvodnji hrane porasle za 13,1 posto, a cijene proizvođača pića zabilježile su međugodišnji rast od 12,3 posto. Istovremeno su cijene proizvođača na razini prerađivačke industrije zabilježile rast od 4,4 posto.

Prehrambena industrija u razdoblju od siječnja do prosinca 2022. godine bilježi međugodišnji rast proizvodnosti rada po stopi od 0,1 posto. Istovremeno, proizvodnost rada industrije pića bilježi međugodišnji rast od 14,3 posto. Industrija hrane i pića sudjelovala je, u 2022. godini, s 10,8 posto u ukupnom robnom izvozu prerađivačke industrije (9,6 posto industrija hrane i 1,2 posto industrija pića). U ukupnom uvozu prerađivačke industrije, industrija hrane i pića 2020. godine sudjelovala je s 11,2 posto (10,4 posto prehrambena industrija i 0,8 posto industrija pića). Bitno je napomenuti da obje industrijske grane, i industrija hrane i industrija pića,

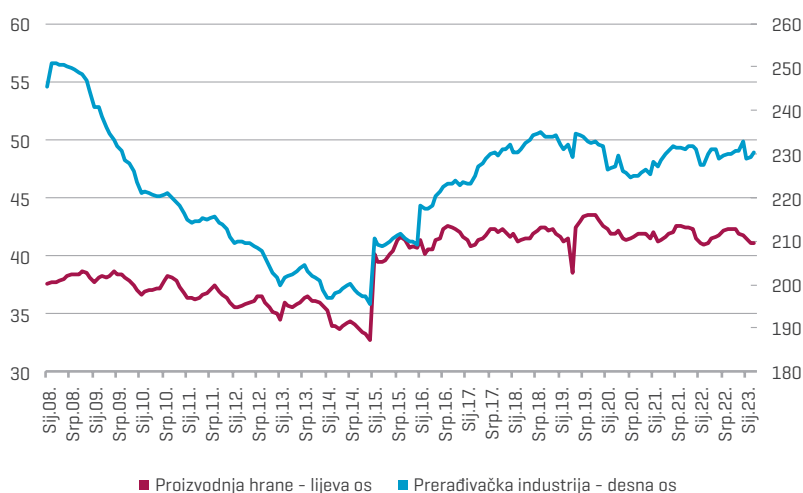
ostvaruju vanjskotrgovinski deficit. Izvoz prehrambene industrije tijekom 2022. godine povećan je za 23,6 posto u odnosu na 2021. godinu, dok je uvoz povećan za 30,3 posto. S druge strane, industrija pića u 2022. godini bilježi međugodišnji rast izvoza od 28,4 posto, a uvoza od 24,8 posto.

Trendovi

Promatrajući proizvodnju hrane tijekom zadnjih trinaest godina zapaža se rast aktivnosti. Primjerice, ukupna je proizvodnja hrane u 2022. godini povećana za 18,7 posto u odnosu na 2011. godinu. Povećanje proizvodnje pozitivno se odrazilo na kretanje zaposlenosti [slika 3], plaću i likvidnosti sektora te je ova industrija u siječnju 2023. godine zapošljavala 41.466 radnika, što je 3.848 (ili 10,2 posto) radnika više u usporedbi sa siječnjem 2008. godine. Uslijed rasta zaposlenosti i dalje se povećavao udio ove industrijske grane u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije (s 15,3 posto u siječnju 2008. na 18,1 posto u siječnju 2023. godine).

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane, od 2008. do 2023. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Prosječna bruto plaća u 2022. godini u industriji hrane bila je nominalno veća za 25,1 posto u odnosu na prosjek 2010. godine [tablica 2]. Promotri li se odnos plaća isplaćenih u proizvodnji hrane i onih na razini cjelokupne prerađivačke industrije tijekom razdoblja od 2010. do 2021. godine, vidljivo je da su početkom razdoblja, u 2010. godini, plaće isplaćene u prehrambenoj industriji bile na razini prosjeka prerađivačke industrije. Nakon 2010. godine one padaju na ispodprosječnu razinu, pri čemu se jaz između plaća sve više povećava. Dok su u 2010. godini plaće isplaćene u industriji hrane činile

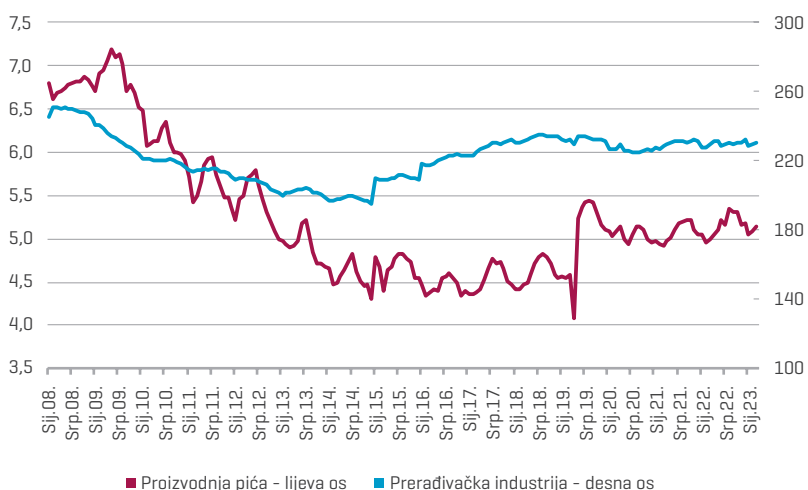
UKUPNA JE PROIZVODNJA HRANE U 2022. GODINI POVEĆANA ZA 18,7 POSTO U ODNOSU NA 2011. GODINU.

99,3 posto prosjeka prerađivačke industrije, u 2021. godini su činile 92,6 posto prosjeka plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji. Tijekom cijelog razdoblja od 2010. do 2022. godine bruto plaće isplaćene u ovoj industriji kretale su se ispod prosjeka ukupnog gospodarstva. Prosječne su bruto plaće isplaćene u prehrambenoj industriji 2010. godine, te također u 2022. godini, bile na razini od 85,5 posto državnog prosjeka.

Za razliku od pozitivnih trendova u proizvodnji hrane, proizvodnja pića se u razdoblju od 2011. do 2021. godine smanjila za 0,7 posto. U siječnju 2023. godine u industriji pića bilo je zaposleno 5.049 radnika, što je za 1.757 radnika (ili 34,8 posto) manje u usporedbi sa siječnjem 2008. godine. Uslijed većeg pada zaposlenosti ove industrijske grane od pada zaposlenosti prerađivačke industrije, dolazi do smanjenja udjela industrije pića u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije s 2,8 posto u siječnju 2008. na 2,2 posto u siječnju 2023. godine.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja pića, od 2008. do 2023. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

PROIZVODNJA PIĆA SE U RAZDOBLJU OD 2011. DO 2022. GODINE SMANJILA ZA 0,7 POSTO.

Analizira li se kretanje prosječnih mjesečnih bruto plaća industrije pića, može se primijetiti da je nakon smanjenja plaća u 2009. godini uslijedilo razdoblje njihovog kontinuiranog rasta tijekom narednih deset godina do 2020. godine, kada je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u industriji pića bila nominalno manja za 1,7 posto u odnosu na onu iz 2010. godine. Međutim, u 2021. godini bilježi se rast prosječne mjesečne bruto plaće isplaćene u industriji pića, koja je bila nominalno veća za 23 posto u odnosu na onu iz 2010. godine. U 2022. godini ponovno se bilježi pad, te je bruto plaća bila nominalno manja za 1,6 posto u odnosu na onu iz 2010. godine (tablica 2). Zanimljivo je primijetiti da je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog razdoblja od 2010. do 2019. godine bila iznad prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva, pri čemu se jaz između plaća povećavao sve do 2019. godine kad se vidi blago smanjenje koje se u nešto jačem intenzitetu nastavlja i u 2020., 2021. i posebice u 2022. godini. Naime, u 2022. godini plaće isplaćene u industriji pića činile su 96,7 posto prosjeka plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji, a u 2021. godini 123,5 posto. Također, iako su se prosječne bruto plaće isplaćene u industriji pića u 2021. godini povećale na razinu od 111,7 posto državnog prosjeka, u 2022. godini se smanjuju na razinu od 89,2 posto državnog prosjeka.

Valja naglasiti da se u sektorima proizvodnje hrane i proizvodnje pića u razdoblju od 2011. do 2022. godine bilježi porast proizvodnosti rada (tablica 3). Proizvodnost rada prehrambene industrije u 2022. godini bila je za 0,1 posto veća u odnosu na 2010. godinu. Istovremeno je proizvodnost rada u industriji pića povećana za 14,3 posto.

_Tablica 2.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2010. do 2022.

Prosječna mjesečna bruto plaća	2010.	2012.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.679	7.875	7.954	7.610	7.753	8.055	8.447	8.766	9.218	9.599	9.613
Prerađivačka industrija (u kunama)	6.615	6.829	7.049	6.759	6.940	7.230	7.624	7.974	7.742	8.683	8.874
Hrvatska = 100	86,1	86,7	88,6	88,8	89,5	89,8	90,3	91,0	84,0	90,5	92,3
Proizvodnja hrane (u kunama)	6.566	6.636	6.594	6.129	6.286	6.501	6.941	7.191	7.120	7.773	8.215
Prerađivačka industrija = 100	99,3	97,2	93,5	90,7	90,6	89,9	91,0	90,2	92,0	89,5	92,6
Hrvatska = 100	85,5	84,3	82,9	80,5	81,1	80,7	82,2	82,0	77,2	81,0	85,5
Proizvodnja pića (u kunama)	8.720	9.217	9.552	9.220	9.545	9.904	10.458	10.716	8.571	10.726	8.579
Prerađivačka industrija = 100	131,8	135	135,5	136,4	137,5	137,0	137,2	134,4	110,7	123,5	96,7
Hrvatska = 100	113,6	117	120,1	121,2	123,1	122,9	123,8	122,2	93,0	111,7	89,2

Izvor: Državni zavod za statistiku.

_Tablica 3.

Proizvodnost rada, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2011. do 2022. (2010. = 100)

	2011.	2012.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Prerađivačka industrija	103,9	103	108	112,6	119,1	120,5	120,4	123,9	99,8	107,2	102,0
Proizvodnja hrane	105,6	105,4	114	118,6	124,1	130,8	133,3	138,5	102,1	107,8	100,1
Proizvodnja pića	114,6	116,9	120,8	128,5	134,2	140,6	146,4	138,7	83,5	114,2	114,3

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

“ Izvoz prehrambene industrije od 2010. do 2022. godine povećan je za 208,6 posto, a uvoz za 218,13 posto.

Analizira li se kretanje izvoza i uvoza proizvoda prehrambene industrije, od 2010. do 2022. godine, može se ustvrditi da dolazi do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje uvoza bilo veće od povećanja izvoza (tablica 4). Izvoz prehrambene industrije od 2010. do 2022. godine povećan je za 208,6 posto, a uvoz za 218,13 posto. Brži rast uvoza od rasta izvoza doveo je do blagog pogoršanja vanjskotrgovinske bilance i samim time manje pokrivenosti uvoza izvozom. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda prehrambene industrije iznosila je 54 posto, dok je 2010. godine iznosila 55,7 posto.

_Tablica 4.

Vanjskotrgovinska razmjena, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2010. do 2022.

	2010.	2012.	2015.	2018.	2020.	2021.	2022.	Indeks 2022./2010.
Proizvodnja hrane								
Izvoz [mil. kuna]	4.410,90	5.344,40	7.094,00	8.496,29	9.380,78	11.008,26	13.610,66	308,57
Prerađivačka industrija [%]	7,5	8,2	9,2	8,8	9,8	9,5	9,6	128,5
Uvoz [mil. kuna]	7.921,90	10.500,50	13.499	15.489,10	16.314,14	19.334,31	25.202,24	318,13
Prerađivačka industrija [%]	8,8	10,7	11,1	10,2	10,4	10,4	10,2	116,3
Pokrivenost uvoza izvozom [%]	55,7	50,9	52,6	54,9	57,5	56,9	54,0	97,0
Proizvodnja pića								
Izvoz [mil. kuna]	739,4	940,2	1.068,30	1.194,52	1.101,32	1.349,63	1.732,86	234,36
Prerađivačka industrija [%]	1,3	1,4	1,4	1,2	1,1	1,2	1,2	94,4
Uvoz [mil. kuna]	649,3	760,3	1.175,00	1.688,30	1.738,06	1.958,11	2.444,69	376,51
Prerađivačka industrija [%]	0,7	0,8	1,0	1,1	1,1	1,1	1,0	141,8
Pokrivenost uvoza izvozom [%]	113,9	123,7	90,9	70,8	63,4	68,9	70,9	62,2

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

“ Izvoz industrije pića bio je za 134,4 posto veći nego u 2010., a uvoz za čak 276,5 posto.

Promatrajući izvoz i uvoz industrije pića u 2022. godini vidi se da je izvoz bio za 134,4 posto veći nego u 2010., a uvoz za čak 276,5 posto. Kao i prethodnih godina, trend negativne vanjskotrgovinske razmjene se nastavio, što je rezultiralo nedovoljnom pokrivenosti uvoza izvozom pića u 2022. godini. Štoviše, pokrivenost uvoza izvozom pića u 2022. godini iznosila je 70,9 posto, dok je 2010. godine iznosila 113,9 posto.

Vodeća trgovačka društva

Uvidom u posljednje financijske pokazatelje za deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane može se zaključiti kako ovaj sektor pokazuje povećanje aktivnosti tijekom 2021. godine (tablica 5). Na povećanu aktivnost upućuje kretanje ukupnih prihoda koji su u 2021. godini bili veći za 5,5 posto u odnosu na 2020. godinu. Također, uz povećanje prihoda zabilježena je i povećana zaposlenost za 1,1 posto te se proizvodnost rada povećala za 9,8 posto u 2021. godini.

U 2021. godini zabilježeno je povećanje dobiti prije oporezivanja za deset najvećih trgovačkih društava prehrambene industrije (786 milijuna kuna).

Zanimljiva je činjenica da je svih deset najvećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane u stopostotnom domaćem i privatnom vlasništvu. Također, u 2021. godini u deset najvećih trgovačkih društava ulazi Enna Fruit d.o.o., dok Mlin i pekare d.o.o izlazi iz ove skupine u 2021. godini.

Tablica 5.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane, 2020. i 2021.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Enna Fruit d.o.o., Dukat d.d., Kraš d.d., Ledo d.d., Mesna industrija braća Pivac d.o.o., PIK Vrbovec plus d.o.o., PPK d.d., Podravka d.d., Vindija d.d. i Zvijezda plus d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	2020.	2021.	2021./2020.
Ukupni prihodi (mil. kuna)	14.651,0	16.500,4	105,5
Dobit prije oporezivanja (mil. kuna)	501	786	115,9
Broj zaposlenih	12.908,0	13.056,0	101,1
Bruto marža (%)	3,4	4,8	0,04
Profitabilnost imovine (%)	3,0	5,0	165,7
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,2	1,4	109,8
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,1	1,2	109,9
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,5	1,5	104,2
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,5	0,4	77,6

INDUSTRIJA HRANE U 2021. GODINI OSTVARUJE RAST UKUPNIH PRIHODA OD 5,5 POSTO U ODNOSU NA 2020. GODINU.

Uvidom u financijske podatke vodećih trgovačkih društava u prehrambenoj industriji može se zaključiti da imaju i dalje poteškoće u održavanju likvidnosti. Koeffcijent tekuće likvidnosti u 2021. godini i dalje iznosi 1,5, jednako kao i u 2019. i 2020. godini. Naime, koeffcijent tekuće likvidnosti u pravilu ne bi smio biti manji od 2, odnosno poduzeće bi trebalo raspolagati s minimalno dvostruko većom imovinom od iznosa obveza (Žager i Žager, 1999). Zanimljiv je podatak da najveći koeffcijent tekuće likvidnosti u skupini deset vodećih trgovačkih društava u prehrambenoj industriji imaju PPK d.d. i Ledo plus d.d. Koeffcijent ukupne zaduženosti u 2021.godini iznosio je 0,4 te je niži u odnosu na 2019. i 2020. godinu kada je iznosio 0,5.

Tablica 6.
Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane – odabrani financijski pokazatelji, 2021.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	Ukupni prihodi (mil. kuna)	Koeffcijent zaduženosti	Koeffcijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Vindija d.d.	3.219,2	0,7	0,8	0,1
Podravka d.d.	2.285,1	0,1	2,9	11,2
Dukat d.d.	2.129,3	0,2	1,6	10,9
PIK Vrbovec plus d.o.o.	1.825,0	0,8	1,9	1,5
Mesna industrija braća Pivac d.o.o.	1.709,2	0,5	0,7	3,9
PPK d.d.	1.343,0	0,2	3,7	1,5
Zvijezda plus d.o.o.	1.088,5	0,6	2,0	7,0
Ledo plus d.d.	1.045,1	0,1	3,7	4,1
Kraš d.d.	967,1	0,3	2,2	2,8
Enna Fruit d.o.o.	889,1	0,8	1,2	3,8

Prema financijskim pokazateljima za deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića može se zaključiti da je tijekom 2021. godine povećana aktivnost ovog sektora (tablica 7). Nakon pada aktivnosti u 2018., 2019. i 2020. godini, deset vodećih društava industrije pića u 2021. godini bilježi međugodišnji rast ukupnih prihoda od 21,2 posto. Također,

DESET VODEĆIH DRUŠTAVA INDUSTRIJE PIĆA U 2021. GODINI BILJEŽI MEĐUGODIŠNJI PAD UKUPNIH PRIHODA OD 21,2 POSTO.

međugodišnje povećanje prihoda uz istovremeno smanjenje zaposlenosti (broj zaposlenih smanjen je za 1,5 posto) za posljedicu je imalo povećanje proizvodnosti rada. Štoviše, proizvodnost rada se u 2021. godini povećala za 23,1 posto u odnosu na 2020. godinu.

Tablica 7.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića, 2020. i 2021.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Agrolaguna d.d., Badel 1862 d.d., Carlsberg Croatia d.o.o., Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o., Heineken Hrvatska d.o.o., Jamnica plus d.o.o., Kis pića d.o.o., Maraska d.d., Slavonija slad d.o.o. i Zagrebačka pivovara d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	2020.	2021.	2021./2020.
Ukupni prihodi (mil. kuna)	4.408,8	5.344,0	121,2
Dobit prije oporezivanja (mil. kuna)	381,1	703,8	184,7
Broj zaposlenih	3.432,0	3.379,0	98,5
Bruto marža (%)	8,6	13,2	152,4
Profitabilnost imovine (%)	4,4	8,1	184,1
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,3	1,6	123,1
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,6	0,7	118,5
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,3	1,4	103,7
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,6	0,6	94,2

Detaljniji pregled vodećih deset proizvođača pića prikazan je u tablici 8. Vodeća trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića obilježava blago veća likvidnost tijekom 2021. godine. Koeficijent tekuće likvidnosti, koji mjeri sposobnost podmirivanja kratkoročnih obveza, za deset vodećih proizvođača pića iznosio je 1,3 u 2020. godini te 1,4 u 2021. godini. Pritom najveću likvidnost u 2021. godini ima Badel 1862 d.d., a slijede ga Agrolaguna d.d., Slavonija slad d.d. i Jamnica plus d.o.o. (tablica 8).

Tablica 8.
Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića – odabrani financijski pokazatelji, 2021.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovna.hr.

	Ukupni prihodi (mil. kuna)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Zagrebačka pivovara d.o.o.	1.183,0	0,6	1,1	28,5
Jamnica plus d.o.o.	1.140,0	0,7	1,5	8,7
Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o.	1.072,6	0,4	1,0	8,7
Heineken Hrvatska d.o.o.	648,0	0,3	1,4	11,0
Badel 1862 d.d.	376,7	0,3	3,2	16,4
Carlsberg Croatia d.o.o.	362,9	0,4	1,0	4,0
Slavonija slad d.o.o.	241,9	0,8	1,9	9,4
Agrolaguna d.d.	126,6	0,6	1,7	-4,9
Maraska d.d.	111,1	0,7	1,0	1,2
Kis pića d.o.o.	81,1	0,8	1,4	9,8

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“ Podravka d.d. uvrštena je u sastav indeksa CROBEX 10 koji predstavlja deset dionica s najvećom *free float* tržišnom kapitalizacijom i prometom.

“ U 2022. godini najtrgovanija dionica Zagrebačke burze bila je dionica Podravke d.d.

— Devet trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i jedno trgovačko društvo iz djelatnosti proizvodnje pića [Maraska d.d.] uvršteno je na Zagrebačku burzu. Od vodećih deset proizvođača hrane, na Zagrebačku burzu uvrštena je Podravka d.d. Prema posljednjim podacima, u sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX nalazi se Podravka d.d. [s težinom u indeksu od 9,53 posto]. Zanimljiv je podatak da je Podravka d.d. [s težinom u indeksu od 19,16 posto] uvrštena u sastav indeksa CROBEX 10 koji predstavlja deset dionica s najvećom *free float* tržišnom kapitalizacijom i prometom. Također, u 2022. godini najtrgovanija dionica Zagrebačke burze bila je dionica Podravke d.d.

U sastavu sektorskog indeksa Zagrebačke burze CROBEXnutris trenutno su dionice Atlantic grupe d.d., Kutjeva d.d. i Podravke d.d. Indeksom CROBEXnutris prate se prinosi i rizici u sektoru proizvodnje i prerade hrane. Uvjet za uvrštenje je najmanje 60 posto dana trgovanja, a broj sastavnica je neograničen [pri čemu svaka sastavnica ima jednaku težinu u indeksu]. Bazni je datum 21. veljače 2013., a bazna vrijednost 1.000¹.

1. Podaci iz ovog poglavlja preuzeti su sa Zagrebačke burze, <https://www.zse.hr>.

— Kretanja u industriji hrane i pića na razini EU-27

— Industrija hrane i pića jedan je od najvećih pokretača gospodarstva u Europskoj uniji te se ističe kao vrlo značajan sektor. Prodaja u cjelokupnoj prerađivačkoj industriji u EU-27 bilježi rast, a posebice se ističe rast prodaje u industriji hrane i pića u 2022. godini.

Kretanje proizvodne aktivnosti u industriji hrane i pića na razini EU-27

Industrija hrane i pića u četvrtom je tromjesečju 2022. ostvarila pad od 1,2 posto u odnosu na treće tromjesečje 2022. godine. Također i na godišnjoj razini je u 2022. godini zabilježen pad proizvodnje u industriji hrane i pića od 0,5 posto, dok je ukupna industrijska proizvodnja na međugodišnjoj razini ostvarila rast od 3,1 posto.

Kretanje cijena poljoprivrednih proizvoda

Trend rasta cijena većine poljoprivrednih kultura iz 2018., 2019., 2020. i 2021. godine nastavio se i u 2022. godini. Naime, cijene prehrambenih proizvoda porasle su za 3,1 posto u četvrtom tromjesečju 2022. godine u odnosu na treće tromjesečje 2022. godine. Također, u četvrtom tromjesečju 2022. godine zabilježen je i međugodišnji rast cijena prehrambenih proizvoda u odnosu na četvrto tromjesečje 2021. godine (23,1 posto).

CIJENE I PRODAJA U INDUSTRIJI HRANE I PIĆA BILJEŽE RAST U 2022. GODINI.

Kretanje zaposlenosti u industriji hrane i pića na razini EU-27²

Zaposlenost prerađivačke industrije na razini EU-27 u 2022. godini bilježi međugodišnji rast od 1,3 posto. Rast zaposlenosti od 1,0 posto zabilježen je u industriji hrane, dok je u industriji pića zabilježen rast od 7,3 posto. Najveći rast zaposlenosti u industriji hrane na razini EU-27 u četvrtom tromjesečju 2022. godine u odnosu na četvrto tromjesečje 2021. godine, bilježe Finska (17,8 posto), Španjolska (3,6 posto) i Italija (1,8 posto). S druge strane, od analiziranih zemalja najveći pad zaposlenosti u industriji hrane na razini EU-27 bilježe Irska (6,5 posto) i Litva (1,9 posto). Industrija pića na razini EU-27 u četvrtom tromjesečju 2022. godine, u odnosu na četvrto tromjesečje 2021. godine, bilježi rast zaposlenosti od 7,3 posto. Pritom najveći rast zaposlenosti unutar ove industrije ostvaruju Španjolska (43,4 posto), Irska (19,2 posto) i Italija (7,3 posto), dok pad zaposlenosti unutar ove industrije nije ostvarila niti jedna analizirana zemlja.

Trendovi izvoza i uvoza u industriji hrane i pića na razini EU-27

“ Izvoz industrije hrane i izvoz industrije pića na razini EU-27 u četvrtom tromjesečju 2022. godine bilježe međugodišnji rast od 20,2 i 8,4 posto.

Izvoz industrije hrane i izvoz industrije pića na razini EU-27 u četvrtom tromjesečju 2022. godine bilježe međugodišnji rast od 20,2 i 8,4 posto. Istovremeno, uvoz industrije hrane povećao se za 18,8 posto, dok se uvoz pića povećao za 15,8 posto.

Najveće pozitivne međugodišnje stope rasta izvoza u četvrtom tromjesečju 2022. godine bilježe ulja i masti (31,4 posto), prerađeno voće i povrće (26,2 posto) te mliječni proizvodi (22,5 posto).

² Prema Eurostatu; podaci za Bugarsku, Cipar, Estoniju, Luksemburg, Mađarsku, Maltu, Rumunjsku, Slovačku i Sloveniju nisu bili dostupni.

S druge strane, pozitivne i visoke međugodišnje stope rasta uvoza bilježe mliječni proizvodi (34,2 posto), konzervirano meso i mesni proizvodi (25,3 posto) te ulja i masti (23,3 posto).

Tablica 9.
Izvoz i uvoz u EU-27,
industrija hrane i pića,
u milijunima eura, u
4. tromjesečju 2021. i
2022. godine

Izvor: FoodDrinkEurope (2022).

Izvoz	4. tromjesečje 2021.	4. tromjesečje 2022.	Postotna promjena 2021. – 2022.
Konzervirano meso i mesni proizvodi	5.769	6.485	12,4
Prerađeno voće i povrće	3.092	3.902	26,2
Ulja i masti	2.011	2.654	31,4
Mliječni proizvodi	4.210	5.158	22,5
Pekarski proizvodi i tjestenina	2.426	2.939	21,2
Vino	4.363	4.660	6,8
Čokolada i slatkiši	2.898	3.266	12,7
Uvoz	4. tromjesečje 2021.	4. tromjesečje 2022.	Postotna promjena 2021. – 2022.
Konzervirano meso i mesni proizvodi	1.789	2.241	25,3
Prerađeno voće i povrće	2.517	2.905	15,4
Ulja i masti	5.500	6.781	23,3
Mliječni proizvodi	548	736	34,2
Čokolada i slatkiši	1.054	1.190	12,9
Pekarski proizvodi i tjestenina	447	498	11,3
Riba i morski proizvodi	5.281	5.921	12,1
Destilirana alkoholna pića	1.071	1.290	20,5

Kretanje cijena unutar prehranbenog lanca na razini EU-27

Tablica 10.
Prikaz cijena unutar prehranbenog lanca na razini EU-27,
od 4. tromjesečja 2021. do 4. tromjesečja 2022. godine

	4. tromjesečje 2021.	1. tromjesečje 2022.	2. tromjesečje 2022.	3. tromjesečje 2022.	4. tromjesečje 2022.	Postotna promjena 2021. – 2022.
Poljoprivredne cijene	1,8	5,4	11,8	8,2	-2,6	24,1
Proizvodne cijene hrane	2,3	5,7	9,1	3,5	3,1	23,1
Potrošačke cijene hrane	1,2	3,4	5,4	3,7	4,4	18,1
Inflacija	1,8	2,4	3,7	2,0	2,5	11,0

Izvor: FoodDrinkEurope (2022).

Zaključak

— Industrija hrane i pića ističe se po visokom udjelu u hrvatskom BDP-u i ukupnoj zaposlenosti. Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2021. godini iznosio je 2,4 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 2,0 posto, a proizvodnje pića 0,4 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 20,5 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 17,2 posto, a proizvodnja pića od 3,3 posto. Udio industrije hrane i pića u ukupnoj zaposlenosti u 2022. godini iznosio je 3,4 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 3 posto, a proizvodnje pića 0,4 posto). Usporedno s rastom ukupne aktivnosti industrije hrane, povećao se i broj zaposlenih. To se odrazilo na rast aktivnosti sektora, kao i na blagi rast plaća. U prosincu 2022. godine, industrija hrane zapošljavala je 41.797 radnika, što u odnosu na isti mjesec 2021. godine predstavlja za 1,7 posto veću zaposlenost. Mjesečne su bruto plaće u prosincu 2022. godine u industriji hrane na međugodišnjoj razini nominalno povećane za 3,0 posto.

Proizvodna aktivnost industrije pića na razini 2022. godine zabilježila je međugodišnji rast od 12,3 posto. Paralelno s povećanjem aktivnosti tijekom 2022. godine, industriju pića obilježava i povećanje broja zaposlenih. Tako je u prosincu 2022. godine ova industrija zapošljavala 5.177 radnika, što je za 3,7 posto više nego u istom mjesecu 2021. godine. Međutim, bitno je naglasiti kako je u prosincu 2022. prosječna bruto plaća u ovoj industriji bila nominalno manja za 7,1 posto u usporedbi s prosincem 2021. godine. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2022. godine u industriji pića iznosila je 10.279 kuna, što je bilo za 4,4 posto ispod prosjeka gospodarstva te za 13,3 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Analizira li se kretanje izvoza i uvoza proizvoda prehrambene industrije, od 2010. do 2022. godine, može se ustvrditi da dolazi do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje uvoza bilo veće od povećanja izvoza. Izvoz prehrambene industrije od 2010. do 2022. godine povećan je za 208,6 posto, a uvoz za 218,13 posto. Brži rast

uvoza od rasta izvoza doveo je do blagog pogoršanja vanjskotrgovinske bilance i samim time manje pokrivenosti uvoza izvozom. Iako je prisutan sve veći konkurencijski pritisak na izvoznim tržištima, hrvatsku prehrambenu industriju i dalje karakterizira usporavanje izvoznog rasta. Međutim, ova industrija još uvijek ima vrlo velik udio u izvozu, zaposlenosti i industrijskoj proizvodnji, što je čini važnom industrijskom granom Hrvatske. Upravo zbog toga bi se trebao staviti naglasak na rast industrije hrane i pića.

S obzirom na to da industrija hrane i pića ima višestruke učinke na BDP, zaposlenost i izvoz te utječe i na razvoj ostalih gospodarskih sektora, posebno turizma, od strateške je važnosti za gospodarstvo Republike Hrvatske. Međutim, situacija s epidemijom bolesti COVID-19 koja je posljednje tri godine prisutna imala je dodatan utjecaj na usporavanje gospodarstva, kako na globalnoj razini, tako i na razini Hrvatske. S obzirom na to da su ovo izazovna razdoblja za sve sektore, potrebno je naći uporište u daljnjem rastu i jačanju industrije hrane i pića. Pritom bi naglasak trebao biti na izvozu kroz jačanje imidža Hrvatske u kontekstu hrane i pića, većim ulaganjima u razvoj novih proizvoda i inovacije te poboljšanju investicijske klime.

Prošlu godinu obilježila su znatna poskupljenja i porast cijena sirovina, različitih dobara i usluga. Pritom se treba uzeti u obzir kako su upravo rastuće cijene hrane jedan od najvećih doprinosa inflaciji tijekom prošle godine. Prema MMF-u prosječna stopa inflacije cijena hrane od početka 2021. godine premašila je ukupnu prosječnu stopu inflacije za razdoblje od 2016. do 2020. godine. Štoviše, sama inflacija hrane erodirala je globalni životni standard istom brzinom kao inflacija ukupne potrošnje u pet godina neposredno prije COVID-19 pandemije.

Zemlje diljem svijeta su potrošile preko 710 milijardi dolara na mjere socijalne zaštite zbog porasta cijena hrane, gnojiva i goriva, od čega je 380 milijardi dolara otišlo na subvencije. Iako su svjetske cijene hrane blago pale u siječnju 2023. godine, u odnosu na rekordno visoku razinu koju su dosegnule prošlog ožujka nakon ruske invazije na Ukrajinu, postoje upozorenja da mnoge zemlje još uvijek bilježe dvoznamenkastu inflaciju hrane, što dovodi do rastuće nesigurnosti i krize u području industrije hrane na globalnoj razini. Upravo iz tih razloga čelnici vodećih međunarodnih organizacija (FAO, MMF, WTO, itd.) pozivaju zemlje da izbjegavaju politike kao što su ograničenja izvoza, da podupiru mjere za olakšavanje trgovine kako bi se poboljšala dostupnost hrane i gnojiva te podupiru inicijative za financiranje trgovine (World Economic Forum).

Summary

Food and beverage industry sector is one of the most important industrial sectors in Croatia. Compared to other branches of manufacturing industry, food and beverage industry still amounts to the biggest share in the Croatian gross domestic product (GDP) and the overall employment. Food and beverage industry share in Croatian GDP in 2021 amounted to 2.4 percent (of which the share of food industry amounted to 2.0 percent and beverage industry to 0.4 percent). At the same time, the share of food and beverage industry in GDP of manufacturing industry amounted to 20.5 percent, of which 17.2 percent refers to food industry and 3.3 percent refers to beverage industry. The food and beverage industry sector participated in the overall employment, in 2022, with 3.4 percent (of which the share of food industry amounted to 3 percent and the share of beverage industry to 0.4 percent).

Production activity of the beverage industry in 2022 recorded year-on-year increase of 12.3 percent. Parallel to increased activity in 2022, the beverage industry was marked with an increase in the number of employees. In December 2022, this industry employed 5177 workers, which is 3.7 percent more than in December 2021. However, it is important to emphasize that in December 2022 average gross salary in this industry was nominally 7.1 percent lower compared to December 2021. Average nominal gross salary paid in December 2022 in beverage industry amounted to 10 279 kuna, which was 4.4 percent below the economy average and 13.3 percent above the average of the entire manufacturing industry.

Food industry export from 2010 to 2022 increased by 208.6 percent and import increased by 218.13 percent. Faster import growth than export growth lead to mild worsening of foreign trade balance and lower coverage of import with export. Coverage of import with export of food industry products amounted to 54 percent, while in 2010 it amounted to 55.7 percent. When observing export and import of beverage industry in 2022, it is evident that export was 134.4 percent higher than in 2010 and import as much as 276.5 percent higher. As in previous years, negative

foreign trade trend continued, which resulted in insufficient coverage of import with beverage export in 2022. What is more, coverage of import with beverage export in 2022 amounted to 70.9 percent, while in 2010 it amounted to 113.9 percent.

When looking at last financial indicators for ten leading trade associations in food and beverage industry, it can be observed that this sector shows increased activities throughout 2021. Food industry reached a 5.5 percent year-on-year overall income growth, and beverage industry high 21 percent growth.

Literatura:

Državni zavod za statistiku. [2023]. Preuzeto s: <https://www.dzs.hr/>

FoodDrinkEurope. [2022]. *Economic bulletin – Q4 of 2022*. Preuzeto s: <https://www.fooddrinkeurope.eu/wp-content/uploads/2023/04/FoodDrinkEurope-Economic-Bulletin-Q4-2022.pdf>

Poslovna Hrvatska. [2023]. Preuzeto s: <https://poslovna.hr/>

Zagrebačka burza. [2023]. *Pregled trgovine u 2022. godini*. Preuzeto s: <https://zse.hr/>

Žager, K. i Žager, L. [1999]. *Analiza financijskih izvještaja*. Zagreb: Masmedia.

World food prices falling, and other economy stories you need to read this week [2023, 10. veljače]. *World Economic Forum*. Preuzeto s: https://www.weforum.org/agenda/2023/02/world-food-prices-falling-economy-stories-you-need-to-read-february-2023/?DAG=3&gclid=EAlaIqobChMI1uvl4cyp_gIVhvt3Ch34ow16EAMYASAAEgKfNvD_BwE

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J. F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200
Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Tajana Barbić, ravnateljica

Glavna urednica

Ivana Rašić

Autorica analize

Petra Palić

Izvršna urednica

Tamara Banjeglav

Lektura

Tamara Banjeglav

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CC0 javna domena

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza *Telekomunikacije* izlazi u lipnju 2023.